

Vrienden In Flanders Fields Museum

Driemaandelijkse nieuwsbrief
Afzendadres: Documentatiecentrum,
Janseniusstraat 9, B-8900 Ieper
Afgiftekantoor 8900 Ieper 1 - P3A9021

België - Belgique
P.B.
8900 Ieper 1
BC 6308

VIFF *flash*

juni – juli – augustus 2010

35.1

REDACTIONEEL

Mei 1940 en de start van de tweede wereldbrand in onze contreien. 70 jaar later, een verjaardag, dus veel krantenlectuur. Over de mythe van de dappere Belgen in het Fort van Eben-Emael die zich gewillig aan een handjevol parachutisten overgaven. Misschien toch in het najaar even ter plaatse poolshoogte gaan nemen. Over de plas dan maar: The Evening Standard van 14 mei heeft het over 2 in de pijprijn zittende monumenten. Eentje in het Londense Green Park ter ere van de 55.573 sukkelaars van Bomber Command die met hun aluminium kisten werden neergehaald. Bomber Command? Ja, dat is de legerenheid die Duitsland platgooide. Voor de omstreden chef vind je eveneens in Londen een al even omstreden monument. Omstreden wegens de moorddadigheid van de gevoerde tactiek. Het monument tussen het groen van Green Park zal 3,5 miljoen pond kosten (meer dan 4 miljoen euro). Geen nood: er zit al £ 1,5 miljoen in de kas. (Klassiek) argument pro: *“These guys and heroes – they saved the world and they deserve the best”*. Even ten noorden van de Britse hoofdstad komt er – als de wind gunstig waait – nóg een gedenkteken: een bakken ter herinnering aan de Slag om Engeland, daar (geopolitiek correcter) gekend als The Battle of Britain. Ze zien het groots: slechts 15 ft korter dan St Paul’s Cathedral. De meetlat tikt dus af op bijna 107 meter. Kostenplaatje: £ 85 miljoen pond, meer dan 98 miljoen euro. Het moet wel snel gaan want de laatste veteranen moeten de onthulling nog kunnen meemaken. Argument pro: *“This will be a beacon of freedom, providing a witness to the sacrifices made by crews from more than 13 nations”*. In beide gevallen verdonkeremanen de plannenmakers dus – waarschijnlijk bewust – de *Jungs en Helden gefallen für das Vaterland*.

Kunnen wij in de Westhoek op een betere, niet confronterende wijze en los van heldenretoriek de vroegere vrienden, vijanden en plaatselijke burgerbevolking herdenken? Is de op til staande herdenkingsmarathon 2014-2018 geen gedroomde aanleiding om ook hier een in het landschap gewaagd permanent bakken op te richten? Het mag wat kosten, vind ik.

(P.Br.)

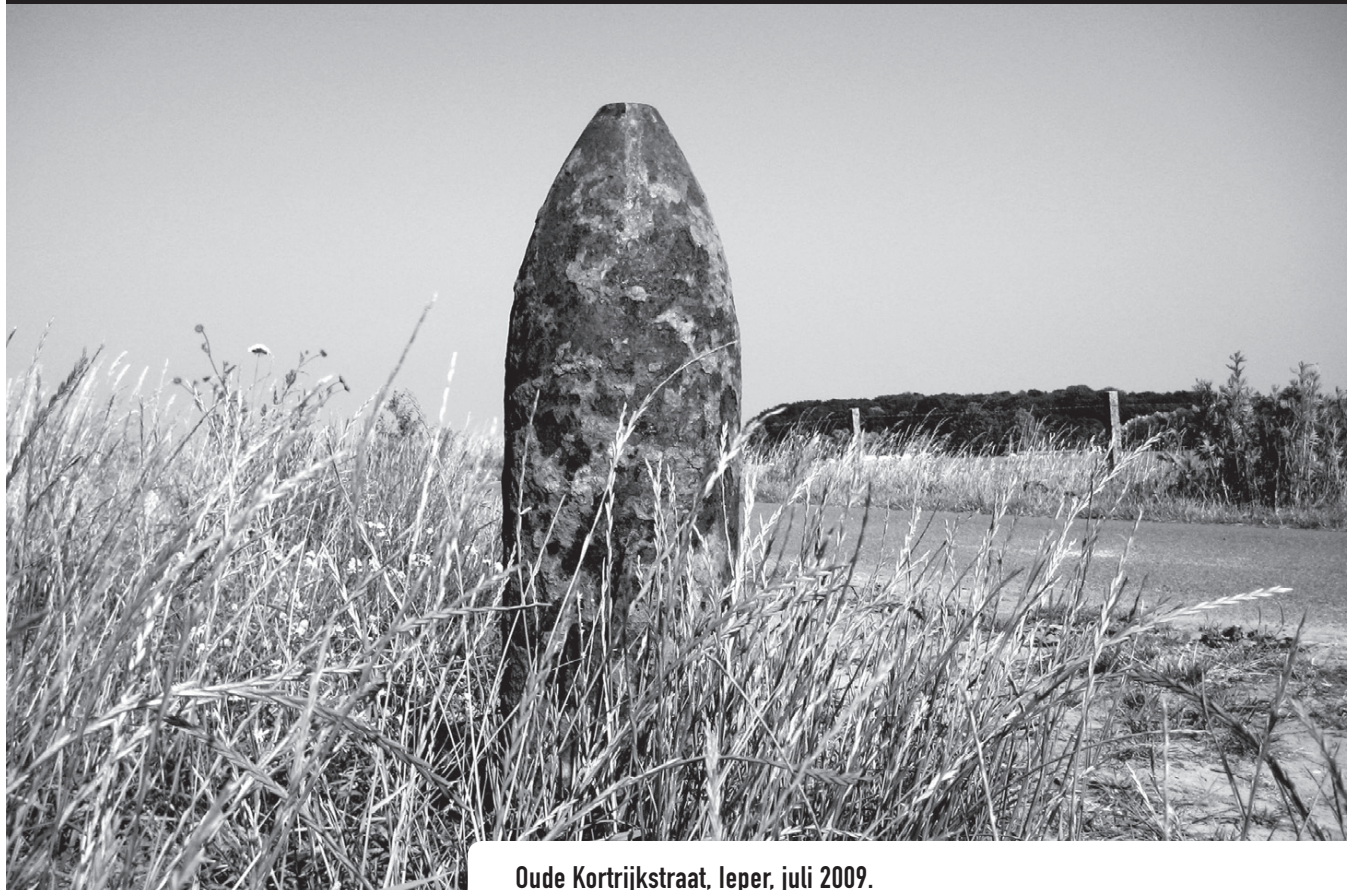

<u>Redactie</u>	Patrick Bracke, patrick.bracke@gmail.com
<u>Verantw. uitgever</u>	Gilbert Ossieur, gilbert.ossieur@skynet.be Wieltje 11, 8900 Ieper
<u>Bijdragen</u>	Patrick Boone, patrick.boone@telenet.be Patrick Bracke, patrick.bracke@gmail.com Chris Spriet, chris_spriet@hotmail.com Roger V. Verbeke, stedelijke.musea@ieper.be
<u>Vorm</u>	B.AD

Auteurs zijn verantwoordelijk voor hun tekst. Voor gehele of gedeeltelijke overname is toestemming van de auteur vereist.
Deadline voor volgende aflevering: 4 augustus 2010.
Mail uw bijdrage naar flash@vriendeniff.be

Postadres VIFF: Documentatiecentrum
Janseniusstraat 9, B-8900 Ieper
057 / 23 94 50

www.vriendeniff.be
info@vriendeniff.be

Oude Kortrijkstraat, Ieper, juli 2009.

© 2009, Diederik Vandenbilcke, diederik.vandenbilcke@telenet.be

*Deze fotorubriek staat open voor iedereen met een fotografisch oog.
Het onderwerp van de foto dient verband te houden met de Eerste
Wereldoorlog of de vredesgedachte. U kan uw foto in digitaal formaat
(minimum 300 dpi) sturen naar flash@vriendeniiff.be.
Hou er rekening mee dat we de foto in grijswaarden afdrukken.*

VIFF

Vrienden In Flanders Fields Museum

Tijdens de Eerste Wereldoorlog hadden zowel Ieren als Noord-Ieren massaal en vrijwillig dienst genomen in het Britse leger. Meer dan 50.000 onder hen, katholieken en protestanten, sneuvelden. De overlevenden werden na de militaire oorlog op het vasteland geconfronteerd met een burgeroorlog op hun eiland. Ieren uit het zuiden die hadden meegevochten met de Britten werden bestempeld als collaborateurs, Ieren uit het noorden dan weer als helden. Pas aan het einde van de 20ste eeuw werd te Mesen voor alle Ieren een monument opgericht als symbool van vrede, weliswaar een broze vrede. Piet Chielens en Wouter Sinaeve vertelden op 27 maart 2010 aan zo'n 200 Ieren en Vlamingen dit verhaal op diverse locaties waar de Eerste Wereldoorlog de Ierse geschiedenis overlapt en omgekeerd. Luc Cuppens & Friends zorgden op orgel, gitaar en viool voor een prachtige muzikale begeleiding.

De eerste stopplaats was het Munster War Memorial achter de Sint-Maartenskerk te Ieper. Dit Keltisch kruis dat verwijst naar de Ierse aanwezigheid in de Ieperboog werd opgericht door de Ierse provincie Munster. Een aangenaam lentezonnetje en de warme klanken van het draaiorgel van Luc zorgden dat de talrijke deelnemers complexloos, en zo vroeg in de morgen, het bekende "It's a long way to Tipperary" meezongen. Als toemaatje kregen de toehoorders

van Piet nog het verhaal achter dit wereldlied. Op 30 januari 1912 speelde Jack Judge als Music-Hall entertainer in The Grand Theatre in Stalybridge bij Manchester. Na de voorstelling werd hij door zijn gezelschap uitgedaagd en verweerde hij 5 shillings dat hij een nieuw lied zou schrijven en het de volgende avond zou opvoeren. Voor 5 shillings kon men in die tijd een fles whisky en zes pakjes sigaretten kopen. Jack won de weddenschap en zong aldus "It's a long way to Tipperary" voor het eerst op scene op 31 januari 1912. Het lied werd het regimentslied van het 7de bataljon Connaught Rangers van het Britse leger. Dit regiment bestond voornamelijk uit Ieren en had connecties met Tipperary stad. In augustus 1914 staken de Connaught Rangers het Kanaal over naar de Belgische en Franse slagvelden en aan het einde van de oorlog kende de hele wereld dit populaire marslied.

Te Wijtschate werd aan het gedenkkruis voor het London Scottish Regiment even kort halt gehouden. Het 1ste bataljon van de London Scottish werd namelijk op 31 oktober 1914 in ijtempo met typische Londense autobussen naar het front te Wijtschate gebracht om Mesen te helpen verdedigen. Het bataljon verloor helaas tijdens die gevechten meer dan de helft van zijn manschappen.

Vervolgens zetten we koers richting Iers Vredespark te Mesen waar de Round Tower enerzijds de herdenking van alle

gesneuvelde Ieren symboliseert en anderzijds verzoening nastreeft tussen Ieren en Noord-Ieren. Tijdens de Eerste Wereldoorlog rekruteerde het Britse leger zowel katholieke als protestantse Ieren die hier later in de omgeving tijdens de oorlog respectievelijk voornamelijk in de 16de (Ierse) divisie en de 36ste (Ulster) divisie schouder aan schouder streden. Het meezingen of -neuriën van het refrein van Reconciliation (Ron Kavana), aanstekelijk gebracht door bard Luc en zijn vrienden, was voor mij toen al één van de hoogtepunten van de dag.

Het verhaal aan de Spanbroekmolen, omgedoopt tot Pool of Peace sinds de beweging Toc H de mijnkrater in bezit heeft, hoeft geen verdere uitleg en zeker niet voor de vroege vogels die elk jaar hun slaap laten om deel te nemen aan de bijna nachtelijke Redmondwandeling. Luc en zijn vrienden brachten de ballade over kindsoldaat John Condon zo aandoenlijk dat ook de toevallig aanwezige jeugdbeweging er stil van werd.

De laatste halte was uiteraard aan het graf van parlamentslid Majoor William Redmond, de invloedrijke nationalist, die samen met zijn broer John Redmond aan de basis lag van de oprichting van de katholieke 16de divisie. Beiden waren ervan overtuigd dat Ierland beloond zou worden met zelfstandigheid als het zich loyaal zou opstellen tegenover het Verenigd Koninkrijk. William Redmond

sterft tijdens de Mijneislag op 7 juni 1917 aan zijn verwondingen en wordt begraven in de kloostertuin van Loker. Na de oorlog wordt William tegen de gebruiken in, herbegraven in een eenzaam graf tussen de velden.

Omdat het programma ook nog een deel 2 voorzag was er helaas geen tijd meer om onderweg nog het massagraf voor 30 Schotten van de Gordon Highlanders op Irish House Cemetery te bezoeken en even stil te staan aan het graf van Albert Rickman van het 1 Royal Dublin Fusiliers die op 15 september 1916 wegens desertie werd geëxecuteerd en begraven ligt op Vlamertinge Military Cemetery.

De late namiddag begon met het planten van een appelboom aan het Francis Ledwige-monument in Boezinge. Ledwige was een Ierse nationalist

en schreef gedichten over de natuur, mythologie en de oorlog die hij zelf aan de lijve ondervond. De appelboom was afkomstig uit de boomgaard van Matty MacGoona, een boezemvriend van de Ierse schrijver.

Na het proeven van de speciaal gebrouwen whisky werd door de Vrienden van het In Flanders Fields Museum een ingetogen herdenking met klaroengeschal gehouden aan het graf van Francis Ledwige wat verder gelegen op Artillery Wood Cemetery. Een receptie in de basisschool te Boezinge sloot deze boeiende dag af.

(P.B.)

Een hoogst bijzondere herinnering aan leper komt me voor de geest. Het is de herinnering aan de maaltijd met ons regiment.

Het eerste dat ik er van hoorde kwam van Lyttons ordonnans.

'Als ik u vragen mag, mijnheer,' sprak hij me op een ochtend aan, 'Mijnheer Lytton laat u groeten, en kunt u hem vertellen waar het Hôtel Delepiroyle is?' 'Het Hôtel de wàt?'

'Het Hôtel Delepiroyle, mijnheer. Da's wat-ie zei.'

'Vraag Mijnheer Lytton dat hij het voor me opschrijft – nee, wacht een ogenblikje. Zeg hem dat ik hem kom opzoeken om het er met hem over te hebben.' Ik stak dus over naar de andere kant van de infanteriekazerne om hem te vinden.

'Wat, je kent het niet?' informeerde Lytton. 'De nieuwe bevelhebber, Majoor Eadie, geeft vanavond een diner aan

alle officieren van het regiment om Majoor Barton uit te wuiven voor hij vertrekt om het bevel van zijn nieuwe bende op zich te nemen. Het is in het Hôtel de l'Épée Royale, waar dat ook moge wezen. Laten we op speurtocht gaan om het te vinden.'

Wij dus de Rijselstraat afgestruind, die vooralsnog behoorlijk gevrijwaard was gebleven van de oorlogsravage, want de winkels waren open en de bewoners

'HOTEL DELEPIROYLE'

(vervolg)

35.6

stonden te keuvelen en te roddelen in het deurgat van hun woonst. Her en der versperden puinhopen de doorgang op het trottoir, en van wat ooit een woning was geweest bleef nog slechts een vormeloze hoop van baksteen en balken over. Vlak bij de kerk was een tot puin vermalden restaurant en een groepje kleine kinderen speelden verstoppertje achter wat er van de muren nog restte.

Onderweg langs de straat kwamen we Reynolds tegen, die zich pas de avond voordien bij het regiment had gemeld, terwijl wij, die het aan het front nu bijna drie weken uitzongen, ons – vergeleken met hem – uitgewoonde veteranen voelden. Hij stond zich op het trottoir opgefokt te vergapen aan een vliegtuig waarrond zich met een plofgeluid kleine witte rookwolkjes vormden.

'Kom maar met ons mee,' liet Lytton zich ontvallen. 'Je wordt nog doodsmiselijk van die vliegtuigen te zien bombarderen als je straks hier even lang bent als wij. Kom, we kunnen maar beter het toneel van de orgie van vanavond verkennen.'

Op de Grote Markt, naast de Lakenhalle viel ons oog op het Hôtel de l'Épée Royale. Een 'Jack Johnson' had pal ervoor een reusachtige krater in het trottoir geslagen en aan de zijkant van de gevel gaapte nu een ontstellend groot gat.

'Mijn God,' zei Reynolds met onthutst stem. 'Wat een gat! Moet nogal een bom geweest zijn die dat heeft gedaan.' Lytton monkelde betuttelend. 'Beste vriend,' sprak hij, 'daar is niks aan. Het is nauwelijks meer dan het gaatje dat een verdwaalde kogel maakt. Kom, we gaan binnen, het zal me al smaken en dan weten we tenminste wat ze voor ons in de aanbieding hebben.'

Maar Reynolds en ik hielden het voor gezien. 'Mijn rug op!' zeiden we. 'We gaan naar huis en vlug nog ook. Anders zullen we het nog voor vanavond bezuren; we hebben handenvol werk aan óns avondeten.'

Wij dus maar afgezakt naar de mess van de compagnie in de infanteriekazerne,

voorbij een huis dat diezelfde ochtend in puin was gelegd. Op zoektocht op en om de ruïnes zagen we een man en een vrouw en een ander vrouwtje, stokoud, met ogen gezwollen van het schreien, zat op wat er van de muur van haar huis nog overbleef, een verbrijzelde fotolijst in de handen.

Er zijn zoveel kerels die hun leven gegeven hebben sinds dat dinertje in het Hôtel de l'Épée Royale; hij die erop trakteerde bezweek zes weken later aan zijn verwondingen, een dapperder bevelhebber had men zich niet kunnen wensen. Als het etentje opnieuw plaats zou hebben, zouden er rond de tafel flink wat plaatsen leeg blijven, en zelfs het gebouw zal sindsdien wel helemaal tot stof zijn vermalden.

Als iemand van jullie die toen daar waren hier zijn ogen op slaat, laat jullie herinnering dan één ogenblik terugkeren naar toen en glimlach om wat jullie onthouden hebben. Weet je nog hoe we we Wilsons glas telkens volgoten totdat hij wegging van tafel voor het dessert er aan kwam? Weet je nog hoe we hem later op de trap aantroffen, arme stakker, het hoofd tussen zijn handen geklemd in een vruchteloze poging om het rondtollen van de wereld stop te zetten? Herinner je nog hoe we maar bleven toosten en de plannen die we vol grootspraak maakten voor die schimmige tijd 'na de oorlog'? Ik geef toe dat ik wat we aten volslagen vergeten ben – ik vergeet zelfs wat we dronken, op de whisky na toch. Maar wat ik weet is dat het fijnste dinertje in Londen hier niet aan tippen kon. En toen, toen alles er op zat en we inrukten om thuis onze bedstee op te zoeken, weet je nog hoe die snotneus van een Carter zich te midden de Grote Markt posteerde en een serenade aanhief voor de maan – hoewel ze voor de rest van ons er geen spat anders uitzag als gelijk welke andere maan – tot we hem onder de oksels pakten en hem met militaire dwang huiswaarts sjouwden?

Het doet een mens zo deugd eens terug te blikken af en toe. Misschien

vind je het triest omdat zovelen weg zijn die toen onze spitsbroeders waren. Maar da's waar een oorlog om draait; ze moesten sterven vroeg of laat, en ze hadden zich geen beter graf kunnen kiezen. As je dan sterven moet, dan maar beter in het harnas voor Engeland of voor Ieper.

Gelezen in: Vernon Bartlett, Mud and Khaki – Sketches from Flanders and France. Simpkin, Marshall, Hamilton, Kent & CO. Ltd., Stationer's Hall Court, London, E.C. (cheap edition, November 1917).

Vernon Bartlett was sinds de jaren 1930 een gevierd Brits journalist en (BBC-)radioprogrammamaker. Zijn mediacarrière ving aan na twee jaar van zware ziektes nadat hij, ingelijfd in augustus 1914, in 1915 vanwege verwondingen naar zijn thuisland terugkeerde. Hij nam een baan aan bij Reuters in 1917 en versloeg voor dit persagentschap de vredesconferentie in 1919. Hij beleefde zijn piekjaren als diplomatiek correspondent bij the News Chronicle vanaf 1934.

Met Mud and Khaki oogstte hij niets dan lof; 'Een hoogst scherpzinnige en genietbare verzameling schetsen schilderen het karakter van de gewone vechtjas in de loopgraven; het is een van de mirakels van de oorlog', schreef the Globe.

(C.S.)

Wie dezer dagen langs de verzorgde paden van de begraafplaatsen struint in 'Vlaanderens velden', ontkomt beslist niet aan de 'sneeuwstorm' van de grafsteentjes die – weze het levenloos – staan aangeliind als rotten geformeerd voor een 'Sunday parade'. De bloementooi in deze graventuinen nemen we er doorgaans voor lief bij. Best aardig decor, en al zeker op dat terloopse digitaalje, denk je dan. Wie in zijn overpeinzingen die in augustus 1917 verschenen als 'Trench Pictures from France' bloemenpracht wel gezien en vereeuwigd heeft, is de geliefde William "Willie" Redmond. Een geluk bij een ongeluk – Willie Redmond overleefde, zoals wij VIFFs weten, de slag bij Mesen van 7 juni 1917 niet – dat zijn weduwe Eleanor Redmond instemde met de publicatie van dit en elf andere stillevens uit een veel te vernietigende oorlog. We bewerkten een fragment.

De loopgraaf waar ik aan denk terwijl ik dit neerpen was er niet een met zo'n aanlokkelijke Londense naam, maar, en de naam maakt me dunkt ternauwernood enig verschil, is voor duizenden troepen een bekende plek. Hij is langgerekt en weinig opbeurend, een beetje zoals de dagelijkse besognes van de mannen dat zijn. Veel van de jongens die hem uitgroeven rusten nu voor altijd, maar hun werk blijft en zal blijven tot die dag komt dat het alleen maar werk zal vergen om loopgraven dicht te gooien, niet om te delven. (...)

In wintertijd is de loopgraaf uit mijn gedachten duister, klam, unheimisch en somber. Een waarachtige steeg vol zielenpijn, waar vermoeide voeten neerploffen en niet één heldere plek de somberte verjaagt of de aandacht pakt. Zo in wintertijd.

In de zomer heeft de loopgraaf een gedaantewisseling ondergaan. Bovenop prijken langs de twee lengteassen ware bloemenvelden, die over die smalle strook bijna de hele lengte innemen. Niet, welteverstaan, bloemenperken door tuiniershanden aangeplant, maar perken eindeloos veel mooier dan met

mensenhanden ooit aangeplant - het handwerk van de natuur op eigen kracht.

Papavers rood en korenbloemen blauw spreiden zich in een wonderbaarlijke kleurenpracht tot in de verte uit. Het wit-en-geel van madeliefjes, en lange slierten van gratievolle grassen, met plukken hier en daar van wuivend graan, de wilde herinnering aan het zaaien van zo-lang-geleden, toen het land nog niet omgeploegd was met schoten en granaten. De korenaren vormen met de rode papavers een palet dat in zijn aanblik eindeloos veel gracieuzer is dan ook de vaardigste hand van een bloemist het had durven verzinnen.

Het is een barre, vermalen vlakte waar deze loopgraaf, zoals ik ze noem, zich uitstrekt; en de wind die langsheen zwiept heeft de wilde bloemzaden een eindweegs meegenomen, en ze zijn ontkiemd in de rulle, omgewoelde plantgrond van de borstwering. Een wonderbaarlijker contrast is moeilijk denkbaar dan tussen die wonderlijke kleurenpracht van wilde bloemen en de sombere dieptes waarop ze neerblikken.

(...) De overweldiging van deze wilde bloemen is hoogst opmerkelijk. Als de soldaten hun vermoeide eenbaarlijke weg afleggen de loopgraaf op en af, dan wuiven en knikken de bloesems ze van weerskanten bemoedigend toe. En de gewonden, als zij op de draagberrie langs de loopgraaf afgevoerd worden, doorklieven bij wijze van spreken een bloemenlaan en zien voor hun geestesoog weer de velden en de zo vertrouwde plekken in het geboorteland.

Af en aan zal een windvlaag de kelkblaadjes van de vlammeende papaverbloemen wegblazen en dan liggen ze daar op de loopgraafbedding als helrode bloeddruppels afstekend tegen de bruine klei. Terwijl mensen dag en nacht elkaar naar het leven staan, vervolgt de natuur haar onverstoorbare gang. De bloemen staan in bloei, vogelzang doorpriemt zelfs de rook van

de veldslag, en zelfs de loopgraven, de paden die naar de wisse vernieling voeren, zijn welig opgesmukt door de hand van de natuur en bieden een aanblik van onvergetelijke schoonheid, als een lieflijke sneer aan de verkwisting en de verschrikking die het werk is van de oorlogsbeluste mens.

(C.S.)

OPROEP

Het gedenkteken voor de oorlogsdoden 1914-1918 (en 1940-1945) te Wervik bestaat uit het bronzen beeld van een strompelende soldaat naast de tafels met de namen. Het kreeg in de volksmond de naam **"De onbekende soldaat"**, waarschijnlijk in verband met het graf van "De onbekende soldaat" in Brussel. Ook in Wevelgem kreeg het gedenkteken die naam. **Zijn er nog plaatsen waar die naam gebruikt wordt?**

Contacteer Roger V. Verbeke, Documentatiecentrum IFF, via stedelijke.musea@ieper.be.

17 maart 2010 – Fromelles (F):

na DNA-onderzoek kunnen slechts 3 van de 250 geallieerde soldaten, vorig jaar gevonden in een massagraf nabij Pheasant Wood, als Brits geïdentificeerd worden. 800 Britse families die dachten een verwant te hebben verloren bij de slag om Fromelles, hadden DNA-materiaal afgestaan. 203 slachtoffers konden evenwel als Australisch geïdentificeerd worden. Bij 75 stoffelijke overschotten was individuele identificatie mogelijk. (Bron: BBC News Online)

20 maart 2010 – Brussel:

21 gedenktekens uit de Eerste Wereldoorlog zijn voortaan beschermd als monument. Bij wijze van voorbeeld: in Heuvelland en Lo-Reninge zijn het demarcatiepalen, in Houthulst het standbeeld voor Armand Van Eecke. (Bron: Het Nieuwsblad)

4 april 2010 – Wijtschate:

na lectuur van het boek "Wijtschate '14-'18, de strijd om de heuvelrug" van Michel Vansuyt, bestuurslid VIFF, krijgt de kerkfabriek van Wijtschate de klepel van de grote klok uit de vooroorlogse kerk terug. De klepel (110 cm groot en 50 kilogram zwaar) was

in 1919 door de zoon van één van de eerste teruggekeerde families in het puin gevonden. Daarna koesterden opeenvolgende generaties het voorwerp. (Bron: Het Nieuwsblad)

8 mei 2010 – Sydney (Australië):

grote opschudding in Australië omdat een blanke acteur de rol speelt van de Chinese vader van een Chinees-Australische oorlogsheld in een minitv-reeks "The Legend of Billy Sing". De producer vond namelijk geen oudere Chinese acteur. Chinees-Australische verenigingen beschouwen dit als geschiedenisvervalsing. Billy Sing (echte naam: William Edward Sing), die een Engelse moeder had, doodde als sluipschutter meer dan 200 vijandelijke soldaten in Gallipoli. Hij ontving hiervoor de Distinguished Conduct onderscheiding. In september 1917 nam Sing deel aan de slag om Polygon Wood (Zonnebeke). (Bronnen: BBC News Online – Wikipedia)

8 mei 2010 – Ieper:

het stadsarchief van Ieper beschikt nu over het volledige archief van architect Jules Coomans. Bij zijn dood raakte het verspreid over zijn nazaten. Jules Coomans was stadsarchitect bij het

uitbreken van de Eerste Wereldoorlog. Na de Wapenstilstand was hij nauw betrokken bij de heropbouw van stad en streek.

21 mei 2010 – Torhout:

twee laatstejaarsstudenten onderwijzer aan de lerarenopleiding Katho-Reno (Torhout) maakten, in het kader van hun bachelorproef over de Eerste Wereldoorlog, een didactische vredeskoffer 'Kleine Sam, vertel ons over de Grote Oorlog'. Het is een verhalenproject waarin de hond Sam centraal staat. De koffer bevat een handpop, 2 cd's met negen verhalen, een themalied, een dvd met videomateriaal, negen voorwerpen met een symbolische waarde, elf foto's op zeildoek in groot formaat, een handleiding voor leerkrachten en leerlingenboekjes. Hij is geschikt voor de 2de en 3de graad van het basisonderwijs maar ook bruikbaar in BLO-scholen en in de 1ste graad van het secundair onderwijs. De provincie West-Vlaanderen stelt 2 koffers ter beschikking. (Bron: Krant van West-Vlaanderen, Focus/WTV)

STADSSAGE

De urban legend of stadssage heeft nog een schilderachtig synoniem: "broodje-aap", naar een boek van Ethel Portnoy. Het is een verhaal, een soort modern 'oud volksverhaal' dat circuleert in de vorm van een gerucht, iets van horen-zeggen. Soms is de inhoud luguber en zelden is het heel uitgebreid, zegt het Lexicon van literaire termen van H. van Gorp e.a.

Zo vergastte Rupert Brooke in oktober 1912 zijn vrienden John Middleton Murry en Katherine Mansfield op het verhaal over een oude vrouw die zo lang roerloos voor haar raam had gezeten dat de burens zich zorgen begonnen te maken. Ze besloten

het huis binnen te dringen en wat ze vonden was dat de hele onderkant van de vrouw door haar katten was opgevreten. Broodje-aap! Of nog dit.

Na den oorlog...

Er liep een echtpaar te wandelen op de Kemmelberg. Ze gingen een restaurant binnen om een hapje te eten.

Toen de ober kwam, zei de vrouw: "Mijn man heeft hier in de oorlog nog gevochten op de Kemmelberg. Het ging er hier hels aan toe. Hij heeft hier ontelbare vijanden doodgeschoten". De ober was onder de indruk en

vertelde zijn baas het verhaal.

"Breng deze mensen wat ze willen eten en drinken, alles is voor hen gratis!" zei de baas van het restaurant. Het echtpaar liet het zich goed smaken. Bij het weggaan draaide de man zich om en riep naar de ober: "Danke schön!"

(F.R.)

LINKS EN RECHTS VOOR MILITAIR EN BURGER.

Het is lang geleden, maar ik weet het nog. Pas uit de luiers moest ik alle tantes mijn *schoon* handje geven. In het eerste leerjaar moest ik schrijven met de hand waarmee we het kruisteken maakten. In onze militaire opleiding moesten we *rechts* schieten, en op bevel.

Dat weet ik nog goed want ik had er altijd last mee doordat ik linkshandig was (en nog ben).

We *moesten* altijd de meerderheid volgen: alles *rechts*. Die aanduiding zou te maken hebben met RECHT, d.w.z. zonder afwijkingen. En met RECHT, vastgelegd in wetten. LINKS lijkt verwant met LINK, gevaarlijk of vals. De meeste mannen hanteerden de hamer of de bijl met de rechterhand. In dezelfde lijn ook het zwaard, met het schild aan de linkerarm. Of ze hadden aan die hand een sabel of een degen, of het was een bajonet. Om dat lange wapen te kunnen trekken, droegen ze het op de linkerheup. De soldaat trok zijn *blank* wapen van links naar rechts. Om niet te haperen moest de tuniek of de jas naar rechts over-licgen, met de sluitknopen op de rechterkant. Dit gaf bijkomende voordelen: de militair kon met de werkhand makkelijk de sluiting dicht- of openmaken en naar de binnenzak en meteen naar zijn hart grijpen.

Bij een uitval met de bajonet, in de rechterhand maar meestal op het geweer in de rechter- en linkerhand, werd de linkervoet vooruit geplaatst. Zoals bij standbeelden spreken we van standbeen (rechts) en speelbeen (links). De linkervoet vooruit is ook de start van een mars. Het tempo wordt geschreeuwd: links-rechts-links. (Of hooi-strooi-hooi voor de minder ontwikkelden.) Bij een haltbevel stoppen we met de rechervoet.

In onze militaire jaren moesten we altijd groeten met de open rechterhand aan de rand van muts, pet of helm. Dit was

tonen dat we ongewapend naderden en ongevaarlijk waren, ook een attent gebaar in de richting van de hoed afnemen uit respect. Daarbij verborgen we onze herkomst niet, ons mutsteken zat hoog op de linkerkant.

Op ons kaki uniform droegen we op de linkerborstzak, of op ons hart, het kenteken van het bataljon. Later kwamen boven die zak de eretekens, meestal in de vorm van staafjes 3x1 cm. De leren officiersriem, naar Brits model 1914-1918 en in het Belgisch leger tot omstreeks 1970 gedragen, had een draagriem vanaf de rechterschouder naar de linkerheup (waar een degen of sabel thuishoorde maar die we niet hadden). In dezelfde richting wordt (meestal) een grootlint of een ordeband gedragen. En waar dragen mannelijke burgemeesters en schepenen de strik van hun sjerp? Intussen stel ik vast dat de schuine strepen in een Europese stropdas naar rechts aflopen.

Het valt me altijd op dat mannenkieren dicht bij de uniformen bleven en de rechtshandigheid demonstren.

Het enige borstzakje van mijn hemd en van mijn jas zit links, makkelijk bereikbaar met de rechterhand. Daar is ook de enige binnenzak, of binnenzak nr. 1 als er twee zijn, in een colbert- of overjas.

In de linkerlapel van de jasrevers zit een knoopsgat, aan dezelfde kant van de andere knoopsgaten. Aan die kant worden kentekens of badges en eventueel eretekens gedragen. Ze zeggen dat die bij het hart horen maar ik denk dat ze op plaatsen zitten waar de drager met zijn actieve rechterhand kan controleren of ze er nog zijn.

En de trouwring in West- en Oost-Vlaanderen, wordt die niet aan de linkerhand aan de ringvinger gedragen?

Aan de kant van het warme hart en onder controle van de vaste hand?

En waar zit het uiteinde van een normale broeksriem? Toch ook aan de

linkerkant?

In mannenbroeken zit de enige achterzak, of achterzak nr. 1 als er twee zijn, aan de rechterkant. De pat van de gulp ligt naar rechts, weer geschikt voor plaatselijke bediening met de rechterhand. Linkshandigen zijn zo creatief dat ze zich weten te behelpen. Die broeken gaan niet veel jaren mee maar wel met de tijd. Zo staan er aan mijn zomerbroek nog drie knopen, aan mijn eerste kaki broek waren er 28 volgens de inventaris.

Dames hadden de militaire verplichtingen en gewoontes niet, ze kregen meer vrijheid. Ik liet me zeggen dat ze hun jasje en de bloes en de pantalon meestal naar links sluiten.

(R.V.V.)

Van 29 juni tot 14 november 2010:
Gaz ! Gaz ! Gaz ! La guerre chimique (1914-1918)

De tentoonstelling met meer dan 150 voorwerpen en documenten onderzoekt de impact van het gebruik van het gaswapen op het verloop van de vijandelijkheden vanuit menselijk, industrieel, tactisch en strategisch oogpunt.

Historial de la Grande Guerre, Péronne – www.historical.org

Gaz ! Gaz ! Gaz ! La guerre chimique (1914-1918)

Tot 15 augustus 2010:

Tijdelijke tentoonstelling 'Sjouwers voor de oorlog. Chinese arbeiders in de Eerste Wereldoorlog'.

In Flanders Fields Museum (Coomanszaal/ Koninklijke zaal), Ieper – www.inflandersfields.be

Tot 31 oktober 2010:

Horrible Trenches™: Terrible Trenches Exhibition.

Tentoonstelling voor jong en minder jong over het leven in de loopgraven met "experimenteermogelijkheden".

Imperial War Museum, Londen – www.iwm.org.uk

Tot 11 november 2010:

Jaarlijkse tentoonstelling "De kleine mens in de grote oorlog".

Ontmoetingscentrum Ten Bercle, Pervijze. Dagelijks van 10.00 tot 18.00 u. Gratis toegang – www.pervijze.be/expo1418

Tot 31 december 2010:

"Nous irons en Flandre" – De IJzerslag oktober 1914: het verhaal van de Bretoenen in de IJzerslag en de manier waarop ze Diksmuide hebben verdedigd. Met unieke stukken uit het museum van de Franse marine.

IJzertoren, Diksmuide – www.ijzertoren.org

Tot 11 november 2011:

Passerelle van de hoop.

Met de waarheidsgetrouwe reconstructie van deze houten loopbrug of passerelle kan de bezoeker de site betreden en het 'gevoel' krijgen te wandelen doorheen een in WO 1 onderwater gezet gebied. Langs de loopbrug zijn foto's op weerbestendige kunststof te zien uit het boek "365 Foto's/ Photos/Images/Bilder 1914-1918".

IJzertoren, Diksmuide – www.ijzertoren.org

'Sjouwers voor de oorlog. Chinese arbeiders in de Eerste Wereldoorlog'.

VOORUITBLIK / KORT

11 tot 19 september 2010: De Provinciale Ontwikkelingsmaatschappij (POM) West-Vlaanderen organiseert een **handelsmissie naar China**. Onder leiding van VIFF-erevoorzitter Gouverneur Paul Breyne wordt halt gehouden in Zhejiang, Shanghai (Expo) en Beijing. Het reilen en zeilen van het **Chinese Labour Corps** tijdens de Eerste Wereldoorlog in onze contreien zal niet onbesproken blijven (o.a. tijdens een officiële plechtigheid). Geïnteresseerde VIFF-leden kunnen zich hierbij aansluiten. Een volledige brochure met het programma, de inschrijvingsmodaliteiten alsook de reis- en verblijfkosten is terug te vinden op www.investinwestflanders.org/handelsmissie-china.

Zaterdag 9 oktober 2010: Daguitstap naar Fort Eben-Emael. Via de begraafplaats St. Symphorien Military Cemetery te Mons zetten we koers naar het Fort Eben-Emael aan de samenvloeiing van Maas en Albertkanaal. Op de terugweg bezoeken we de necropolis te Grimde. U ontvangt een afzonderlijke brief met inschrijvingsinformatie.

September 2010 (exacte datum nog te bepalen): Remembrance voor Marcel Top, begraven op Hospital Farm Cemetery (Elverdinge), door Frans Lignel.

20 oktober 2010: Remembrance voor Elise Kemp (NZ), begraven op Godewaersvelde Military Cemetery, door Patrick Boone.

TERUGBLIK / KORT

Zondag 30 mei 2010: Remembrance voor 13 Chinese arbeiders die sneuvelden nabij Busseboom en later herbegraven werden te Bailleul (Bailleul Communal Cemetery).

Zondag 6 juni 2010: Remembrance voor James Marshall Allan, Messines Ridge Cemetery door VIFF-bestuurslid Johan Van Duyse.

Maandag 7 juni 2010: 11de Redmondwandeling.

HERDACHT

De Viffs zullen het geweten hebben: al is het nog bijna vier jaar vooraleer het zover is, maar vandaag is menigeen op diverse 'fronten' al mee bezig: de herdenking van de honderste verjaardag van de Grote Oorlog. In dat kader zet de Krant van West-Vlaanderen een zevendelige artikelereeks op die vanaf begin juni verschijnt.

Uniek aan het project is het grensoverschrijdende karakter ervan. De logica achter dit vertrekpunt zal duidelijk zijn voor wie beseft dat de frontlijn dwars door West-Vlaanderen (van Nieuwpoort tot bij de Franse grens nabij Armentières) liep en verder dwars door het Franse departement Nord-Pas-de-Calais (tot Arras) en vandaar door de departementen Somme en Aisne tot de Zwitserse grens. Burgers en militairen van de twee landen deelden hetzelfde deplorabele lot. In het licht van de herdenkingen tussen 2014 en 2018 sloegen partners uit West-Vlaanderen en de betrokken Franse departementen de handen in elkaar om het gezamenlijke karakter van het oorlogsverleden te benadrukken. Concreet moet een en ander resulteren in een eveneens gemeenschappelijke vorm van 'herinneringstoerisme'. Een van de aspecten die uit de programmatie van dit totaalproject in het oog springt, bestaat in de renovatie en duurzame inrichting van een aantal sites en musea. Sommige musea blijken te klein of verouderd, waardoor bepaalde thema's van meer dan occasioneel

belang helaas niet de aandacht krijgen waar ze recht op hebben. Een ander aspect bestaat in de 'paraatheid' waarmee men straks de te verwachten toestroom van bezoekers wil beheersen en stroomlijnen. Nog een aspect is, dat, meer dan vandaag het geval, de ene site naar de andere wil doorverwijzen en aldus een coherent totaalbeeld wil ophangen.

In zeven afleveringen belicht de Krant van West-Vlaanderen de musea, sites of monumenten die in de kijker worden geplaatst. In eigen regio zijn dat het In Flanders Fields Museum (Ieper), het Memorial Museum Passchendaele 1917 (Zonnebeke) en de militaire begraafplaats Lijssenthoek (Poperinge). Henegouwen neemt deel met het Ploegsteert Memorial, dat meer dan 11 000 Commonwealth-gesneuvelden herdenkt die geen bekend graf kregen. In Frans-Vlaanderen is er het Musée de Flandre (Kassel). In de streek van Cambrai is er ten zuiden van Valenciennes het Maison Forestière in Ors, waar dichter-soldaat Wilfred Owen de laatste nacht voor zijn sneuvelen doorbracht. Verder zuidwaarts nabij Laon (Aisne) bevindt zich de steengroeve Caverne du Dragon, beter bekend als de 'Chemin des Dames'. Ook op een strategische heuvel (bij Lens) ligt Notre-dame-de-Lorette, nu een immense Franse begraafplaats met basiliek. In het Somme-gebied worden de volgende sites belicht: het Musée Somme 1916 in Albert, het Historial de la Grande Guerre van Péronne en

het merkwaardige Chinese kerkhof in Noyelles-sur-Mer, niet ver van de baai van de Somme. Partners van het project zijn van West-Vlaamse zijde de provincie West-Vlaanderen, Westtoer, In Flanders Fields Museum Ieper en de gemeentebesturen van Ieper, Poperinge en Zonnebeke.

In alle opzichten een initiatief om naar uit te kijken, al was het maar ter oprissing van het geheugen.

(C.S.)

www.vriendeniff.be - info@vriendeniff.be

Vrienden In Flanders Fields Museum